

DUIK IN JE verleeden

STAMBOOM-
ONDERZOEK

Was familiestambomen maken vroeger een kwestie van gegevens opsporen en in een 'kwartierstaat' zetten, anno 2020 gaat het veel meer om de inkleuring. Hoe leefden onze voorouders en wat hebben ze meegemaakt? Dat levert bijzondere verhalen op.

door Marjolein Schipper foto's Rias Immink, Serge Ligtenberg illustratie Roos Kraaijer

Bij Cees en Ingrid Tinbergen ontstond het stamboomonderzoek eigenlijk als een grapje. „Aan Cees werd vaak gevraagd of hij familie van de beroemde professor en Nobelprijswinnaar Jan Tinbergen is”, zegt Ingrid. „Cees riep dan altijd vrolijk 'ja', terwijl dat helemaal niet zo was. Dachten we. Totdat we, vooral uit nieuwsgierigheid naar de professor, onderzoek gingen doen.”

Na enig speurwerk ontdekte het echtpaar dat alle Nederlandse Tinbergens eigenlijk familie zijn en dat er in 1650 een splitsing plaatsvond tussen een 'rijke' en een 'arme' tak, de Tinbergens en de Timbergens. Een foutje was vroeger, toen namen

vooral fonetisch werden overgebracht, immers snel gemaakt. „Bovendien ontdekten we dat de familie heel vroeger Tingbergen heette en ook nog Tengbergen”, vertelt Ingrid.

Virus

„Voor we het wisten, had het genealogievirus, want het is echt een virus, ons te pakken. Elk gevonden puzzelstuk riep nieuwe vragen op. Waarom is die naam veranderd? Waarom is dit echtpaar van het oosten naar het westen verhuisd? We ontdekten voorouders die wel twintig kinderen kregen; de meesten overleden heel jong. Alsof je een geschiedenisboek leest, maar dan één dat je echt pakt omdat het je eigen familie betreft.”

In de jaren 50 en 60 van de vorige eeuw was genealogie vooral een

Wim Kros: „Van een voorvader die in de 17e eeuw burgemeester was, heb ik de hele levensgeschiedenis kunnen uitpluizen.”

Met alle gevonden informatie is vaak een album samen te stellen, ondanks dat het soms aan foto's ontbreekt.

hobby van oudere heren die urenlang in stoffige stadsarchieven doorbrachten. De aldus gevonden namen van voorouders werden secuur in een zogenoemde kwartierstaat gezet en dat was dan dat. Maar in dit digitale tijdperk kunnen namen en gegevens van voorouders vaak in een paar dagen tijd vanuit de luie stoel worden opgespoord. Dus heeft stamboomonderzoek er een dimensie bijgekregen: in welke omstandigheden leefden onze voorouders en wat maakten ze allemaal mee in hun tijd?

„Mensen worden natuurlijk geïnspireerd door het televisieprogramma *Verborgene verleden*, maar ook door bestsellers als *Het pauperparadijs* en *De stamhouder*”, zegt Jacqueline Verkleij, genealogisch expert bij het CBG|Centrum voor familiegeschiedenis. Dit centrum wordt niet alleen benut als startpunt voor onderzoek naar de voorouders, maar ook voor verdieping. Het centrum beschikt onder meer over een database -WieWasWie- met letterlijk miljoenen akten betreffende geboorte, overlijden, huwelijk en doop en vele themapagina's met zoektips.

„We zien echter steeds vaker dat ama-

teur-genealogen 'vlees op de botten' willen; ze nemen geen genoegen meer met slechts een serie namen”, stelt Verkleij. „Ook dat onderzoek is door de digitale ontwikkelingen steeds gemakkelijker gemaakt. Delpher is bijvoorbeeld een geweldige site met kranten van eeuwen her en er komen sowieso steeds meer gegevens zoals notariële akten online te staan.”

Energie

Wat had mijn overovergrootvader voor werk? Hoe woonde hij en wat gebeurde er allemaal tijdens zijn leven? Wim Kros (73) is erdoor gefascineerd. Vroeger was hij uitgever, onder meer van het blad *Hobby Handig* en in de jaren 80 was hij te zien in televisieprogramma *Kreatief met papier*, samen met Ellen Brusse en Mireille Bekooy. „Later heeft Arjan Ederveen er zijn befaamde *Kreatief met kurk* op geënt, daar was ik eigenlijk wel trots op”, glimlacht Kros.

Nu stopt hij al zijn tomeloze energie in het maken van het tijdschrift *Familie in Beeld*, te verkrijgen via de gelijknamige site. Hierin legt hij uit hoe een eenvoudige kwartierstaat is om te vormen tot een *scrap*-album

'Elk puzzelstukje riep weer nieuwe vragen op'

Je eigen familiewapen

Het is de droom van velen: een eigen familiewapen. Mooie bijvangst tijdens de zoektocht in de familiegeschiedenis, alhoewel... Iedereen die dat wil, kan zelf een familiewapen in elkaar zetten en het officieel laten vastleggen, weet Guus van Breugel, als heraldicus werkzaam bij het Centrum voor Familiegeschiedenis CBG.

„Er zijn natuurlijk voorwaarden: het wapen mag niet al in gebruik zijn, het moet onderscheidend zijn en goed te lezen. Een creatief ontwerp is mooi meegenomen. Vervolgens zijn er twee plekken om het wapen te registreren: bij het Nederlands Genootschap voor Heraldiek en bij de Nederlandse Genealogische Vereniging.” Daarvan wordt volgens Van Breugel zo'n zestig keer per jaar gebruik gemaakt.

Wie wil onderzoeken hoe het met een eventueel oud familiewapen zit, kan bij het CBG neuzen in de Collectie Muschart. „Nederlandse exemplaren zijn in vergelijking met bijvoorbeeld de Engelse eenvoudig van opzet. Veel sterren en blauw en goud, maar ook verwijzingen naar de zee door middel van golfjes of vis-sen. Zoals vaak in Nederland gold ook hier: doe maar normaal, dan doe je al gek genoeg.”

Kennismaking

Op zaterdag 27 juni wordt in het Stadsarchief Amsterdam en theater DeLaMar het Famillement georganiseerd. Dit gratis toegankelijke evenement biedt activiteiten op het gebied van genealogie, zowel voor beginnende als gevorderde onderzoekers.

Heraldicus Guus van Breugel: „Een creatief familiewapen is mooi meegenomen.”

vol tijdsbeelden. „Men denkt vaak dat dat met vroege voorouders niet mogelijk is. 'Ik heb toch geen foto's van ze', krijg ik dan te horen. Met een beetje creativiteit en goed zoeken is dat prima op te lossen.”

Kros toont prachtige pagina's, bijvoorbeeld van voorvader Hendrik Nilant die in de 17e eeuw burgemeester van Deventer was. „Geloof me: iedereen heeft wel een beroemd of bekend persoon in zijn voorgeslacht. Ik heb zijn hele levensgeschiedenis kunnen uitpluizen. Waar hij op school zat, wat er tijdens zijn periode als burgemeester in de stad is gebeurd.”

Ook onbekende personen kunnen op een boeiende invulling rekenen. „'Wat doe ik als mijn voorvaderen gewoon boeren of arbeiders zijn?' wordt me vaak gevraagd”, zegt Kros die ook lezingen en speciale 'scrap-workshops' geeft waarin hobby-genealogen met hun gevonden materiaal aan de gang gaan.

Munt

„Ook in dat geval valt hun leven prima in te kleuren. Kijk waar ze precies hebben gewoond en zoek oude kaarten, schilderijen en tekeningen

Het verleden in woord en beeld: enkele voorbeelden hoe je de geschiedenis kunt vormgeven.

van de streek op. Doe er een munt uit die periode bij. Zoek eens uit hoe het weer was. Een van mijn voorouders leefde in wat we nu de Kleine IJstijd noemen. Ik vond ook een prachtige reisgids uit de 17e eeuw, een schat aan informatie."

Waar het Kros om gaat, is zijn familie in de vaderlandse geschiedenis te integreren. „Ik wil dat leven kunnen vastpakken. Vaak kom ik tot de conclusie dat men in vroeger eeuwen een moeizaam bestaan had, vol ontberingen, armoede, ziektes en oorlogen. Dat resulteert in respect en ontzag voor hen en de wetenschap dat wij nu in een luxe leven waarvan zij niet eens konden dromen."

Yolanda Lippens, toegewijd amateur-genealoog, zit soms zelfs met tranen in de ogen boven opgediepte akten of andere oude stukken. „Mijn betovergrootmoeder kwam uit een gezin van acht. Alleen zij en haar broer overleefden het. Dat was eind negentiende eeuw, helemaal niet zo lang geleden."

Zij deed ook bijzondere ontdekkingen. „Mijn voorvader Willem Lippens vocht mee in het leger van Napoleon tijdens de slag om Waterloo. Verder ontdekte ik dat mijn oudoom Jacobus Dannenburg al op 16-jarige leeftijd in de

Amsterdamse Herengracht verdronk. Opeens las ik dat bericht in Delpher, het online krantenarchief en begreep ik beter waarom mijn moeder altijd erg bang voor water was. Zoiets blijft toch rondspoken in een familie."

Ellende

Maar Yolanda, die haar genealogische speurtocht op yori.nl vastlegt en daar tips aan beginnende zoekers geeft, kan ook zichzelf beter in perspectief plaatsen. „In de derde lijn van mijn moederskant was sprake van maar liefst vier geloven, onder meer luthers en katholiek. Daarom ben ik door mijn ouders atheïstisch opgevoed. Zij waren van mening dat geloof alleen maar tot ruzie en ellende kan leiden."

Genealogie nieuwe stijl leidt tot veel meer dan online onderzoek doen vanuit de luie stoel.

Ingrid Tinbergen die de familielijn met succes wist te ontrafelen: „We gaan regelmatig op stap naar plaatsen waar voorouders hebben gewoond. Kijken of bepaalde gebouwen er nog staan, wat er is overgebleven uit de periode dat zij er woonden. Ook op die manier is het een hobby waaraan je veel plezier beleeft." ♦

'Iedereen heeft ergens bekend persoon in de familie'